

COMERȚUL EXTERN – POTENȚIALUL NEVALORIFICAT AL REPUBLICII MOLDOVA

Nicolae RÎLEA

Departamentul Economie și Management, grupa academică BA-201, f/zi, Facultatea Inginerie Economică și Business, Universitatea Tehnică a Moldovei, or. Chișinău, R.Moldova

Autorul corespondent: Rîlea, Nicolae, nicolae.rilea@em.utm.md

Rezumat. Orice economie contemporană se dezvoltă mai eficient dacă are loc un schimb cu exteriorul, tranzacții tipice fiind exporturile și importurile de bunuri și servicii. Impactul comerțului extern asupra economiei naționale a Republicii Moldova este unul considerabil, contribuind la dezvoltarea economică și socială. Soldul negativ al comerțului extern denotă necesitatea identificării unui potențial nevalorificat pentru a crește exporturile de mărfuri și servicii.

Cuvinte cheie: comerțul extern, import, export, resurse economice, competitivitate.

Introducere

Omul din totdeauna a avut necesități, acestea constituind fundamentul vieții economice și generând necesitatea utilizării resurselor economice, pentru satisfacere. Resursele economice sunt răspândite inegal pe globul pământesc ce face ca orice țară să dețină unele resurse în exces și altele în deficit. La fel și nivelul de dezvoltare a economiilor naționale este diferențiat, ceea ce prin urmare generează diferite capacități în producere și asigurare cu bunurile economice necesare pentru satisfacerea necesităților tuturor agenților economici agregați. În această ordine de idei ajungem la necesitatea practicării activității economice externe pentru a suplini necesarul în resurse, bunuri și servicii, produse în alte economii naționale.

Cea mai răspândită formă de activitate economică externă a unei țări este comerțul, care include atât comercializarea produselor și serviciilor proprii în alte țări, cât și achiziționarea pe piețele externe a diferitelor mijloace de producție, tehnologiilor avansate și a resurselor materiale necesare pentru asigurarea producției naționale.

Esența și importanța comerțului extern pentru economia deschisă

Orice economie contemporană se dezvoltă mai eficient dacă are loc un schimb cu exteriorul, tranzacții tipice fiind exporturile și importurile de bunuri și servicii. Cu siguranță nici o țară din lumea modernă nu este complet izolată de relațiile economice externe. Este cert faptul că unele economii naționale consumă mai mult decât produc singure. Această stare de fapt duce la stimularea și dezvoltarea ulterioară a comerțului internațional și generarea câștigului economic în egală măsură - atât economia exportatoare, cât și țara importatoare. De aceea, modelul macroeconomic, care include operațiuni atât pe piața internă, cât și pe cea externă reprezintă modelul economiei deschise.

O economie deschisă este considerată în rândul specialiștilor ca fiind o sferă larg integrată în sistemul economic general. Unele dintre caracteristicile sale distincte sunt participarea la diviziunea internațională a muncii și absența obstacolelor în calea exportului/ importului de mărfuri, precum și a mișcării de capital între țări [5].

Specialiștii subdivizează în mod convențional acest sector al economiei în două tipuri: o economie deschisă mică și o economie deschisă mare. Primul tip de pe piața mondială este prezentat doar în acțiuni mici. În acest caz, prețurile mondiale și ratele dobânzilor nu au efect practic. Pe de altă parte, o mare economie deschisă, sau mai degrabă țările care aparțin acesteia, au o parte semnificativă din economiile mondiale și investițiile în sine, prin urmare, au un impact direct asupra tuturor prețurilor mondiale [5]. Prin urmare, necesitățile economiilor deschise și existența liberului schimb dintre mărfuri și servicii necesită practicarea comerțului extern.

Comerțul exterior este exprimat de totalitatea relațiilor și tranzacțiilor a unei țări cu restul lumii. Comerțul exterior efectuează conexiunea dintre economiile țărilor lumii și influențează piețele bunurilor și serviciilor, deoarece exportul reprezintă cererea sectorului extern pentru bunurile autohtone [1].

Comerțul extern este un punct de bază a dezvoltării durabile și progresului economic al unei țări, ele își asigură din exterior cu factori de producție și bunuri de consum ce sunt deficitare, pentru continuitate, eficientizarea, mărirea și modernizarea activității economice și satisfacerea nevoilor de consum al populației. Odată cu mărirea, eficientizarea și modernizarea activității economice permite asigurarea cu bunuri și servicii peste nivelul cereri interne și oferind posibilitatea de a putea asigura și o parte din cererea externă.

Evoluția comerțului extern în Republica Moldova

Republica Moldova este cointerесată de activitatea eficientă a comerțului exterior. Această sferă stimulează creșterea economică, oferă posibilitatea de utilizare a noilor realizări tehnologice ale altor națiuni, stimulează activitatea companiilor străine de investiție a capitalului, contribuie la obținerea mărfurilor care nu se produc în țară, ridică nivelul cerințelor consumatorilor și finalmente, contribuie la ridicarea nivelului de viață al populației.

La fel ca și alte state, în Republica Moldova există interesul de extindere a comerțului exterior. Politicile de integrare în Uniunea Europeană promovate de guvernarea țării se bazează pe demersul identificării potențialului în diviziunea internațională a muncii și obținerea statutului de un participant real al pieței internaționale. Interesul Republicii Moldova față de comerțul exterior este unul pertinent și evident, pornind de la dimensiunea geografică și dorința de a asigura o bunăstare pentru întreaga populație.

Comerțul extern este important pentru economia Republicii Moldova, fapt ce se desprinde din Figura 1. Unul dintre factori care justifică aceasta importanță ar fi baza de materie primă și resursele energetice, care sunt insuficiente pentru satisfacerea nevoilor de consum a populației ceea ce determină o dependență de importuri a Republicii Moldovei având o balanță comercială negativă ce crește cu o medie anual de 1815,8 mil dolari SUA.

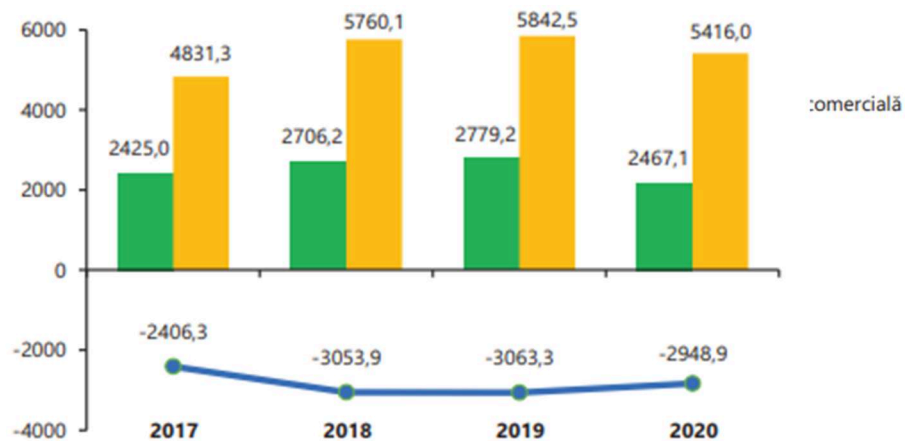

Figura 1. Tendințele comerțului internațional de mărfuri, în mil dolari SUA

Sursa: https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Moldova_in_cifre/2021/Breviar_2021

Evoluția comerțului exterior Republicii Moldova este dominată de tendința de creștere a importurilor cu o intensitate mult mai mare decât tendința de creștere a exporturilor (figura 1). În anul 2020 comerțul de bunuri a fost afectat de criza pandemică ce a dus la reducerea cereri externe din partea principalilor parteneri ai Republicii Moldova ca rezultat a fost diminuate exporturile și importurile. În anul 2020 au scăzut exporturile cu 11,23%, iar importurile cu 7,3% față de anul precedent, iar soldul balanței comerciale continue să fie negativ constituind -2948,88 mil dolari SUA.

Structura Comerțului exterior

Principalele destinații a exporturilor Republicii Moldova în perioada anilor 2017-2020 (figura 2) sunt țările Uniunii Europene, de exemplu cu o pondere de 66,5% în anul 2020 sau cu 0,62 p.p. acestea au crescut decât în 2019, iar exporturile în această perioadă spre țările CSI au deținut o pondere de 15,3% cu 0,38 p.p mai puțin decât în 2019 și exporturile către celelalte țări ai lumii în 2020 au constituit 18,2% cu 0,24 p.p. mai mult decât în 2019.

Categoriile de mărfuri exportate spre aceste grupe de state ce au contribuit pozitiv la dinamica exporturilor din 2020 în criza pandemică, au fost combustibilii minerali, lubrifianti și materiale derivate ce au crescut cu 39,1% față de anul precedent, uleiuri, grăsimi și ceruri de origine animală sau vegetală ce au crescut cu 47,8%, mărfuri manufacturate, au crescut față de anul precedent cu 0,7%.

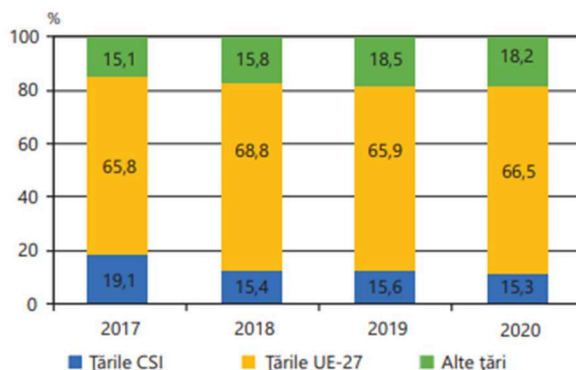

Figura 2. Structura exporturilor de mărfuri pe grupe de țări

Sursa: https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Moldova_in_cifre/2021/Breviar_2021

Principalele țări care au absorbit din exporturile în 2020 au fost: România, cu o pondere de 25,4% rămând unul dintre principalul partener comercial al Republicii Moldova, Germania cu 8,1%, Federația Rusă cu 7,8%, Italia 7,7%, Turcia cu 6,2%, aceste țări au absorbit 55,2% din totalul exporturilor RM.

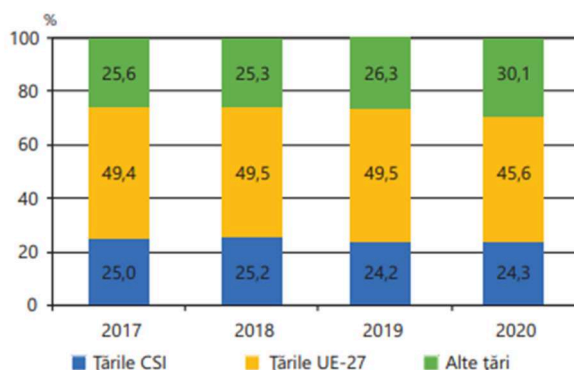

Figura 3. Structura importurilor de mărfuri pe grupe de țări

Sursa: https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Moldova_in_cifre/2021/Breviar_2021

Din importuri (figura 3) în anul 2020 Uniunii Europene îi revine o pondere de 45,6% cu 3,84 p.p mai puțin decât în 2019, țările CSI au avut o pondere 24,3% iar importurile din celelalte țări ale lumii au avut o pondere de 30,1%, acesta a înregistrat o creștere de 3,77 p.p. față de 2019. Categoriile de mărfuri importate pe piața internă a RM ce au contribuit pozitiv la dinamica importurilor din 2020 au fost Produse alimentare și animale vii ce au crescut cu 7,84% și uleiuri și grăsimi de origine animală și vegetală cu 7,1%.

Principali 5 importatori ai Republicii Moldova au pondere de 52,8% din totalul de importuri, se răsfrâng asupra Chinei - 11,9%, României - 11,7%, Federației Ruse - 11,1%, Ucrainei - 9,7% și Germaniei 8,4%.

Identificarea potențialului de export pentru Republica Moldova

Republica Moldova este o economie mică, perspectivele de creștere și dezvoltare sunt strâns legate de performanțele realizate de pe piețele externe. Principalul potențial nevalorificat este piața Uniunii Europene ce cuprinde 28 de state cu peste 500 milioane de consumatori fiind o piață de export atractivă pentru Republica Moldova. Pentru a putea valorifica acest potențial este nevoie de a îmbunătăți completivitatea și productivitatea firmelor autohtone.

Pentru a folosi potențialul de export al Republicii Moldova trebuie identificate constrângerile care împiedică exploatarea potențialului comercial și eliminarea acestora. Odată eliminate acestea vor contribui la sporirea competitivității și productivității întreprinderilor din Republica Moldova, astfel fiind încurajate să exporte.

Factori care constrâng productivitatea și completivitatea firmelor din Moldova sunt: accesul limitat sau costisitor la finanțare care este o barieră în calea participării pe piețele de export, împiedicând pe producători să efectueze investiții care vor îmbunătăți productivitate. Un sistem financiar favorabil include nu doar rate de dobândă accesibile ci și modalități flexibile de măsurare a garanțiilor bancare [3]. Conform sondajului EESE principale probleme cu care se confruntă antreprenori atunci, când solicit finanțare sunt: garanțiile de credit insuficiente, ratele înalte ale dobânzilor la creditele bancare și procesul îndelungat de evaluare și procesare.

Dezvoltare unei întreprinderi depinde de infrastructura țării, din cauza calității inferioare și volumul insuficient al infrastructurii, crește costul de transport, împiedică accesul la serviciu și la locurile de muncă, împiedică comerțul cu statele vecine crescând costurile de producție ce scade competitivitatea întreprinderilor. În Republica Moldova majoritatea mărfurilor comerciale sunt transportate cu transportul terestru, iar odată cu îmbunătățirea rețelelor rutiere va crește volumul mărfurilor comercializate ceea ce va genera noi oportunități comerciale.

Lipsa corupției și instituțiile publice este un principiu ce promovează dezvoltare și creștere unei țări pe plan economic. În Republica Moldova corupția este o mare problemă ce creează incertitudine și dificultăți suplimentare în activitatea de antreprenariat. Astfel, locul respectiv devine mai puțin atrăgător pentru desfășurarea afacerilor, nivelul investițiilor private și al competitivității scade în consecință, iar economia nu își poate valorifica întregul potențial[4].

Un alt potențial al comerțului ar fi transportul maritim, La momentul actual Republica Moldova beneficiază de serviciile porturilor țărilor vecine, o mare parte a comerțului cu containere îi revin porturilor ucrainene Odesa și Chyornomorsk și portului românesc Constanța.

Portul Internațional Liber Giurgiulești al Republicii Moldova are o capacitate redusă de trafic cu containere. Pentru a crește eficiența acestor porturi este nevoie de îmbunătățirea legăturilor de transport terestru și feroviar, crescând volumul de export.

Concluzie

Republica Moldova la moment are o capacitate de export moderată datorită impedimentelor ce stagnează continuitate, eficientizarea, mărirea și modernizarea activității economice iar odată cu depășirea acestora impedimente va devine o țară cu mediu favorabil pentru întreprinderi și investiții străine și depășirea balanței comerciale negative.

Referințe

1. Ala Oberșt, Macroeconomie: Note de curs, Editura "Tehnica-UTM", 2021
2. Mera, Varela. G, Moldova - Analysis of trade competitiveness, The World Bank 2016
3. EESE, Mediu de afaceri favorabile pentru întreprinderi durabile în Republica Moldova, 2019
4. Semestrul european – fișă tematică lupta împotriva corupției [online]. [accesat 24.02.2022]. Disponibil: <https://ec.europa.eu/>
5. Economie deschisă în lumea modernă, [online]. [accesat 05.03.2022]. Disponibil: <https://rum.agromassidayu.com/otkritaya-ekonomika-v-sovremennom-mire-read-660979>